

СТАНОВИЩЕ

за

дисертационния труд на Ирина Иванова Манова, докторант на самостоятелна подготовка, за присъждане на образователната и научна степен “доктор” на тема:

“Концептуалное поле “фрукты” в русской и болгарской лингвокультурах”
 (“Концептуалното поле “плодове” в руската и българската лингвокултура”)

1. Данни за докторантурата. Като докторант на самостоятелна подготовка към Катедрата по руски език във Факултета по славянски филологии на СУ “Св. Климент Охридски” Ирина Иванова Манова е зачислена със заповед № РД 20-212 от 26.01.2016 г. със срок на докторантурата от 01.02.2016 до 01.02.2019 г. Дисертационният труд е обсъден в Катедрата по руски език на 21 декември 2016 година и е насочен към публична защита пред научно жури.

2. Актуалност на темата. Лингвокултурологията, зародила се под влияние на идеите на Вилхелм фон Хумболт, през последните години преживява особено бурно развитие в Русия, където броят на изследванията върху връзката между езика и културата непрекъснато расте. Българската традиция в това отношение е по-скромна, но и у нас вече има немалко специалисти в тази област, които търсят мястото на българската езикова картина на света в съпоставка с други езици (английски и руски). Интересът към съпоставителни руско-български лингвокултурологични изследвания се увеличава, но все още има много какво да се желае в това направление. В тази връзка трудът на Ирина Манова “Концептуалное поле “фрукты” в русской и болгарской лингвокультурах” е призван да запълни една празнота в съпоставителните руско-български културологични изследвания и поради тази причина неговата актуалност не буди съмнение.

3. Характеристика и оценка на дисертационния труд. Дисертацията (337 с.) се състои от увод, 3 глави, заключение, библиография и приложение (159 с.). *Уводът* определя актуалността и значението на темата, предмета и обекта, формулира целите, задачите и методиката на изследването. Обект на изследването е концептуалното поле “плодове” (“фрукты”), като част от базовия макроконцепт “храна, хранене” (“еда”), който същевременно има общочовешки характер. Актуалността на темата, освен с нейната неразработеност, се обосновава и с връзката между езика, езиковата личност и културата, изразена в макроконцепта “храна, хранене”, която е важна в процеса на

глобализацията и повишаването на интензитета на културните взаимовлияния (“связь между языком, языковой личностью и культурой, выраженная в концепте “еда” (концептуальном поле “фрукты”) является очень важной в процессе глобализации, интенсивного межкультурного общения и взаимовлияний культур, доходящих даже до их смещения” (с. 9). Основният подход в дисертацията е комплексният, съчетаващ наблюдението, анализа, сравнението, обяснението, класификацията, моделирането, анкетирането и интроспекцията.

Първа глава (“Базовые понятия лингвокультурологии и лингвоконцептологии. Понятийный аппарат”) има теоретичен характер и разглежда доста подробно проблемите на терминологията в областта на лингвокултурологията, състоянието на лингвокултурологичните изследвания в Русия и България, изяснени са основните понятия на дисертационния труд: *концепт, макроконцепт, концептуално поле, концептосфера, манталитет, конотация, асоциация, прецедентен текст* и др.

Втора глава (“Макроконцепт еда”), както се вижда и от заглавието, разглежда подробно макроконцепта “храна, хранене” като подход към основния обект на изследването, явяващ се подразделение на дадения макроконцепт. В параграф 4 на тази глава е изложена представата на автора за това, как би следвало да изглежда един бъдещ учебен руско-българо-руски лингвоконцептологичен речник.

Трета глава (“Анализ концептуального поля “фрукты” в русской и болгарской лингвокультурах”) е основна за дисертационния труд, претендираща да разгледа изчерпателно всички концепти на концептуалното поле “плодове” в руски и български. Подложени на анализ са общо 27 концепта: “ябълка”, “грозде”, “круша”, “слива”, “вишна” и “череша”, “праскова”, “пъпеш”, “диня”, “ягода” и “горска ягода”, “малина”, “офика”, “шипка”, “трънки”, “къпина”, “*моршка*” (северна дива малина), “глогинки”, “цариградско грозде”, “черни боровинки” и “червени боровинки”, “блатна боровинка”, “калина”, “дренки”, “лимон”, “портокал”, “банан”, “ананас”, “орехи”, “кестен”.

Анализът на материала се предхожда от изясняване на понятието “плодове” и от кратко описание на “изследователските процедури”, които са 28 на брой и показват стремеж към изчерпателност. Ще посоча само основните: 1) тълкуване на значенията на думите по данни от всевъзможни речници; 2) анализ на съчетаемостта на думите; 3) изясняване на словообразователните възможности на концептонима; 4) анализ на устойчивите и авторските сравнения; 5) анализ на фразеологизмите. Подходът на автора тук е прекалено аналитичен, добре би било някои от тези “процедури” да бъдат обединени в една по-обща рубрика, например: фразеологизмите, пословиците,

поговорките и крилатите думи”. Събраният материал е подложен на анализ на фона на широк контекст на културата, включващ фолклорното творчество, топонимиката, свързана са географията на Русия и България, перифразата, прецедентните текстове, кулинарията, търговията, изкуството (живопис, скулптура, архитектура, кино, популярни песни). Не е подмината и символиката на плодовете в религията и фолклора.

Заключението обобщава резултатите от извършената изследователска работа. Централно място в руското езиково съзнание заема концептът “ябълка”, който е основен и за българското езиково съзнание, но е с по-малък относителен дял, тъй като в ядрото на българското концептуално поле “плодове” значително място заема и концептът “грозде”.

За съжаление трябва да се констатира, че в стремежа си към максимална изчерпателност авторът е допуснал някои слабости, които в никой случай не намаляват ценността на дисертационния труд, но все пак оставят крайно неприятно впечатление: неточности, ненужни повторения и пропуски в цитираната литература. В начина на цитиране се наблюдава голямо разнообразие, което също не е от полза за труда.

4. *Приноси и значимост на изследването.* Ценността на разглеждания труд има теоретичен и приложен аспект: 1) разработената тема има значение за теорията на съпоставителната лингвоконцептология; 2) изследваният материал откроява някои особености на руската и българската езикова личност; 3) дава възможност за практическо използване на резултатите от направеното изследване при обучението по руски на носители на българския език и обучението по български на носители на руския език; 4) материалът в *Приложението* може да послужи за основа на бъдещи съпоставителни изследвания.

5. *Афтореферат и публикации.* Авторефератът отразява съдържанието на дисертационния труд. По темата на дисертацията има 6 публикации. Авторът има над 20 участия с доклади и съобщения в национални и международни научни конференции.

6. *Заключение.* Ирина Манова е извършила огромна по обем работа и нейният труд “Концептуальное поле “фрукты” в русской и болгарской лингвокультурах” има стойностен характер. Препоръчвам на почитаемото жури да присъди на Ирина Манова образователната и научна степен “доктор”.

20.03.2017

С о ф и я

Подпис:

(проф. д-р Р. Станков)